

Coccidiose bij vleeskuikenouderdieren

R. Meijerhof, onderzoeker vleeskuikenouderdieren

Coccidiose is bij de opfok van vleeskuikenouderdieren een voortdurende zorg. De problematiek bij deze ziekte ligt duidelijk anders dan bij bijvoorbeeld vleeskuikens. Enting tegen coccidiose met Paracox® lijkt goede mogelijkheden voor de toekomst te bieden.

Inleiding

Omdat vleeskuikenouderdieren op gedeeltelijk strooisel worden gehuisvest is de bestrijding van coccidiose een voortdurende zorg. Tijdens de opfok en de vroege legperiode kan coccidiose voor veel problemen zorgen. Vooral in het begin van de legperiode wordt regelmatig coccidiose geconstateerd, met vaak vérstrekkende gevolgen. Niet alleen veroorzaakt een coccidiose uitbraak in deze periode een daling van de technische resultaten, ook het percentage grondeieren en de broedeikwaliteit kan sterk beïnvloed worden. Vooral een hoog percentage grondeieren kan ook in de verdere produktieperiode voor veel problemen zorgen.

Coccidiose

Coccidiose wordt veroorzaakt door een darmparasiet. In de darm kan deze parasiet zich explosief vermeerderen, hetgeen uiteindelijk leidt tot ziekteverschijnselen en sterfte. Na deze explosieve vermeerderingsfase worden grote aantallen coccidiën uitgescheiden door het zieke dier, die op hun beurt weer andere dieren kunnen besmetten. Deze uitgescheiden coccidiën kunnen lange tijd in het strooisel aanwezig blijven. Bij kippen komen een zevental verschillende soorten coccidiose voor, die allemaal hun eigen specifieke kenmerken hebben. Binnen een soort kunnen weer verschillende stammen voorkomen. Kippen, die besmet zijn, ontwikkelen een zekere immuniteit tegen coccidiose, die hen later in hun levensfase kan beschermen tegen nieuwe besmettingen. Besmetting met

een bepaald soort coccidiose geeft echter geen immuniteit tegen andere coccidiose soorten.

Vleeskuikens en ouderdieren

De coccidiose problematiek ligt voor vleeskuikenouderdieren heel anders dan voor bijvoorbeeld vleeskuikens. Bij vleeskuikens ligt het accent vooral op het zoveel mogelijk voorkomen van coccidiose. Dit wordt vooral bereikt door, naast het handhaven van een goede hygiëne, anti-coccidiose middelen via het voer toe te dienen. Tijdens de legperiode van vleeskuikenouderdieren is dit als standaardmethode verboden. Daarom willen we bij deze dieren juist een (lichte) besmetting tijdens de opfokperiode, om immuniteit te veroorzaken. Wanneer deze immuniteit niet in de opfokperiode wordt opgebouwd, kan dit tot problemen in de vroege legperiode leiden. Aan de andere kant willen we echter ook geen zware besmetting in de opfokperiode, om grote uitval, slechte uniformiteit en een verminderde kwaliteit van de dieren te voorkomen. Juist dit evenwicht en het feit dat besmetting met een soort coccidiose geen immuniteit geeft voor de overige soorten maakt coccidiose bestrijding tijdens de opfok tot een moeilijke en belangrijke aangelegenheid. Belangrijk is het om te bedenken, dat de belangen van opfokker en vermeerderaar in dit verband niet helemaal gelijk op gaan. Een opfokker zal een koppel als goed beoordelen, als het zonder ziekteproblemen door de opfok is gekomen en in principe dus ziekte tijdens de opfok willen

voorkómen. Voor een vermeerderaar is het echter gunstig als het koppel wel ziekte, namelijk coccidiose, heeft gehad en dit goed te boven is gekomen.

Enting tegen coccidiose

Sinds enige tijd is de entstof Paracox® op de markt gebracht, die speciaal voor de vermeerderingssector goede perspectieven lijkt te bieden voor de coccidiose bestrijding. Deze entstof is gebaseerd op levende coccidiën, die geselecteerd zijn op een vroege rijpheid (verkorte levenscyclus) zonder de bekende explosieve vermeerdering. Alle voorkomende soorten coccidiën zijn in de entstof aanwezig. Door deze entstof krijgen alle dieren in een vroeg stadium in geringe mate coccidiose en bouwen immuniteit op. Doordat de coccidiën doorlopend opnieuw uit het strooisel worden opgenomen, blijft de immuniteit in stand.

Bij toepassing van deze enting moeten een aantal factoren in de gaten worden gehouden. De enting moet op een jonge leeftijd, tussen de 5^e en 9^e levensdag plaatsvinden, om te voorkomen dat de "reguliere" coccidiën de kans krijgen om de dieren te infecteren alvorens immuniteit is opgebouwd. Daarnaast blijft strikte hygiëne in de stal een eerste vereiste, om te voorkomen dat de dieren voortijdig met "normale" coccidien worden geïnfecteerd. Er dienen geen coccidostatica door het voer gebruikt te worden, omdat daardoor de levende coccidiën van de entstof worden gedood en dus geen immuniteit wordt opgebouwd. Ook dienen de dieren niet behandeld te worden tegen de coccidiose verschijnsele die optreden als gevolg van de enting.

Eerste ervaringen

Bij het Praktijkonderzoek voor de Pluimveehouderij is, in samenwerking met de Gezondheidsdienst voor Dieren in Doorn, enige ervaring opgedaan met Paracox® bij moederdieren. We hebben een opfokkoppel geënt met Paracox® (drinkwater enting) en daarna gevolgd tijdens

de legperiode. Deze dieren zijn nu voorbij de produktietop. De eerste indruk van de enting is goed. Tijdens de opfokperiode viel op, dat de coccidiose verschijnselen als gevolg van de enting zich ernstig laten aanzien. Dit komt waarschijnlijk doordat alle dieren vrijwel tegelijkertijd ziekteverschijnselen vertonen, terwijl normaal gesproken een koppel niet ineens volledig ziek is. Om in een dergelijke situatie af te blijven wachten en niet tegen coccidiose te behandelen blijkt niet mee te vallen. We hebben de dieren tijdens de perioden dat ze duidelijke coccidiose verschijnselen vertoonden niet behandeld en ons beperkt tot het instellen van een iets hogere staltemperatuur. Tijdens de verdere opfokperiode hebben we geen problemen met coccidiose meer gehad. Uit de bepalingen van het aantal coccidiën blijkt dat, na een groot aantal coccidiën in de periode direct na de enting, geen hoge aantallen coccidiën meer zijn voorgekomen. In een aantal afdelingen was in de tweede helft van de opfokperiode nog een kleine piek in het aantal coccidien waar te nemen. Dit wordt ook in de praktijk waargenomen.

In het begin van de legperiode hebben we geen problemen met coccidiose-uitbraken gehad. Momenteel (topproductie) is bij uitval in 4 van de 16 afdelingen ernstige coccidiose geconstateerd. Het betreft hier Eimeria Necatrix, waartegen momenteel met Amprolium wordt behandeld. Blijkbaar geeft de methode dus niet in alle gevallen een volledige bescherming. Dit kan veroorzaakt worden doordat niet alle dieren de entstof of onvoldoende entstof hebben binnengekregen. Ook kan een te lage bescherming tegen één van de coccidiose stammen de oorzaak zijn. Nader onderzoek zal hier meer duidelijkheid over moeten geven.0